

Kruistocht van een koningin

Voor eerder verschenen boeken van
Simone van der Vlugt zie p. 485

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Simone van der Vlugt

Kruistocht van een koningin

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 6890 5

© 2025 Simone van der Vlugt

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining niet toegestaan

Omslagontwerp bij Barbara

Omslagillustratie © Alamy / Imageselect / Kathy Servian

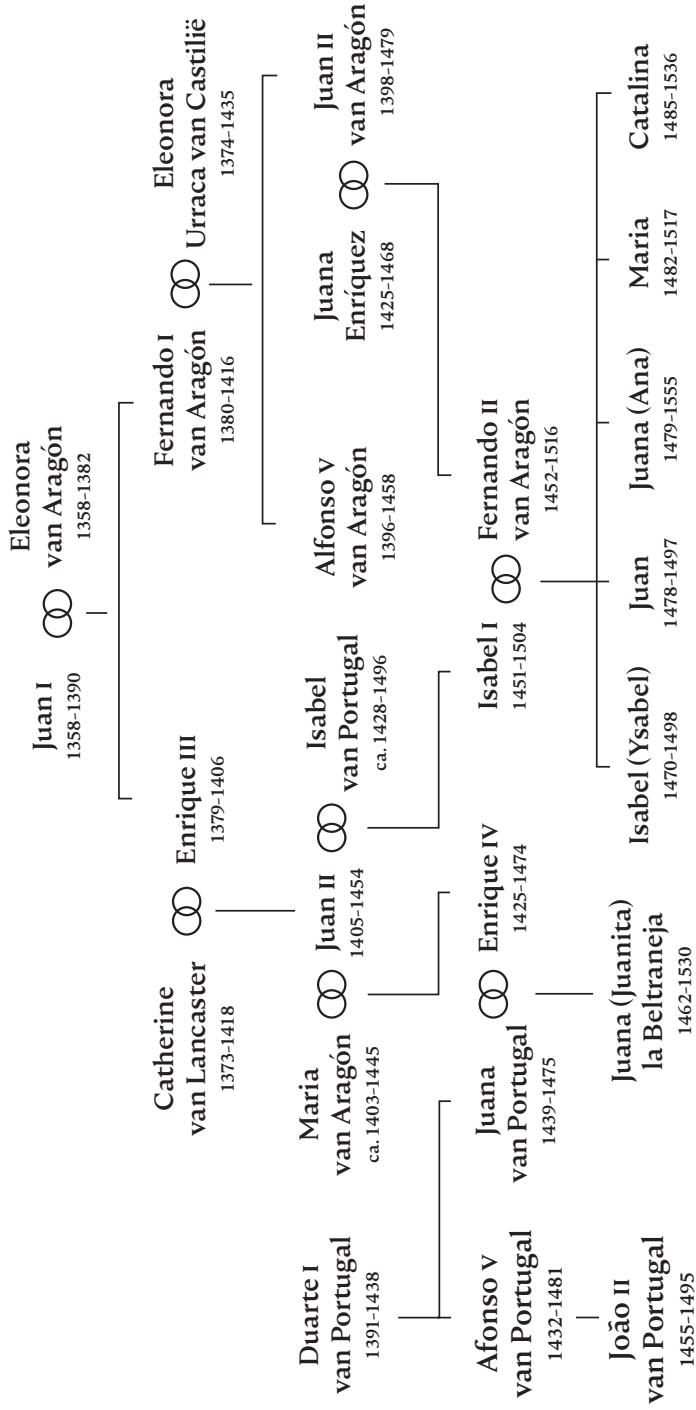
Foto auteur © Wim van der Vlugt

Kaarten G-O graphics

Ambo|Anthos uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

DEEL I

Op de dag dat mijn leven compleet veranderde kleurde de wereld wit. Sneeuw was geen zeldzaamheid in het noorden van Castilië, maar de hoeveelheid die op die novemberdag in 1461 viel was dat wel.

Alfonso en ik waren met onze gouvernante Clara naar het klooster van San Francisco geweest, waar we onderwijs kregen, en op de terugweg gingen we opgewonden rechtop zitten. Het ene moment was de weg nog schoon en het volgende moment was hij bedekt door een laagje sneeuw dat snel groeide. Clara was bang dat de wielen van het rijtuig zouden vastlopen, en ze slaakte een zucht van verlichting toen we de brug over de bevroren rivier Arevalillo overstaken. Even later reden we door de stadspoort van Arévalo.

Het Plaza del Real was vol met kinderen die elkaar lachend met sneeuwballen bekogelden. Voor Clara ons kon tegenhouden sprongen Alfonso en ik uit het rijtuig en renden we het plein op. Ook al waren mijn broertje en ik in Arévalo opgegroeid, we kenden niemand van die jongens en meisjes. Het waren allemaal arbeiderskinderen. De zonen en dochters van de plaatselijke notabelen speelden niet op het plein, en aan

Clara's gezicht te zien was het ook niet de bedoeling dat wij dat deden. Ze riep ons, maar we luisterden niet. Ze probeerde ons te pakken als we voorbijrenden, maar we ontweken haar behendig. Ik bleef rennen en sneeuwballen gooien tot ik buiten adem raakte. Op een gegeven moment stond ik stil om tot rust te komen, en ik keek naar het paleis dat het Plaza del Real domineerde.

Eigenlijk was het geen echt paleis. Het was gewoon een groot huis, dat een van de smalle zijdes van het rechthoekige plein besloeg. Maar ik was pas tien, en het kleine stadspaleis, het plein en de straatjes van Arévalo waren mijn wereld. Ik was ook jong genoeg om een heilig ontzag te hebben voor mijn grootmoeder, en zij stond met haar armen over elkaar geslagen achter het venster naar Alfonso en mij te kijken.

‘Kom Alfonso, we gaan naar binnen.’ Ik greep de hand van mijn broertje en trok hem mee naar Clara.

Opgelucht nam ze ons mee naar het paleis.

Met onze mantels vol sneeuw liepen Alfonso en ik de hal in, waar grootmoeder met een streng gezicht op ons stond te wachten. ‘Waarom waren jullie zo ongehoorzaam? Straks vatten jullie nog kou! Trek droge kleren aan en kom dan beneden. Jullie moeder en ik moeten jullie spreken.’

Terwijl we de trap op gingen wisselden Alfonso en ik een blik.

‘Krijgen we straf?’ vroeg Alfonso zacht.

Ik haalde mijn schouders op. Wat de straf ook werd, het spelen in de sneeuw was die waard geweest. Ik liep naar mijn kamer, waar een bediende klaarstond om me uit mijn natte schoenen en kousen te helpen, en een ander om me zo snel mogelijk in iets warmes te steken. Eigenlijk waren vooral mijn handen koud. Ik blies erop en lachte dankbaar toen Beatriz, de

gezelschapsdame van mijn moeder, met een stoof aan kwam lopen.

‘Leg je handen er maar op,’ zei ze. ‘Wat zijn ze koud! Je had ook niet eens handschoenen aan.’

‘Dat geeft niet. Het was leuk.’

‘Nou, schiet maar op. Je grootmoeder wil jullie spreken,’ zei Beatriz, en ze liep weg om te kijken of Alfonso al klaar was.

Ook al scheelden we tien jaar, ik beschouwde haar als een vriendin. Onze families waren bevriend en kwamen veel bij elkaar over de vloer. Vroeger, toen Beatriz twaalf was en ik nog een peuter, speelde ze altijd met mij. Onze band was zo sterk dat mijn moeder had gevraagd of Beatriz in het paleis wilde komen wonen.

Ik keek in de spiegel en lachte om mijn gezicht. Normaal gesproken zag ik erg bleek, maar nu waren mijn wangen rood van de kou, wat goed paste bij mijn roodblonde haar. Ik liet me een droog kapje omdoen en toen kwam Beatriz me halen.

Mijn moeder, die net als grootmoeder en ik Isabel heette, zat met gebogen hoofd bij de haard. Grootmoeder stond kaarsrecht naast haar en knikte naar een bankje. ‘Isabel, Alfonso, ga even zitten.’

Een onrustig gevoel maakte zich van mij meester. Er was iets aan de hand, iets onaangenaams, en het had niets te maken met onze ongehoorzaamheid aan Clara. Terwijl Alfonso naast me plaatsnam, bestudeerde ik grootmoeder, in de hoop iets te zien wat me gerust zou stellen. Maar grootmoeder was heel goed in het verbergen van haar emoties. Dat had ze door haar positie wel geleerd. Zij was Isabel de Barcelos, dochter van hertog Afonso de Braganza, de machtigste edelman van Portugal. Ze was al oud, negenenvijftig jaar, maar ze regeerde ons

kleine huishouden met vaste hand.

Mijn blik ging naar mijn moeder, die eindelijk opkeek. Aan haar rode ogen zag ik dat ze gehuild had en ik kreeg een beetje buikpijn.

‘Luister,’ zei grootmoeder. ‘Er is een brief gekomen van jullie halfbroer, de koning. Hij wil dat jullie naar het hof in Segovia komen.’

‘Gaan we naar Segovia?’ Alfonso ging wat rechter zitten, met een verheugde uitdrukking op zijn gezicht.

Het leek mij ook leuk. We waren weleens in het paleis van Enrique geweest, maar toen waren we klein en ik kon me er niet veel van herinneren. Ik wist alleen nog dat ik er mijn ogen had uitgekeken.

‘Wanneer gaan we? En hoelang blijven we?’ riep Alfonso.

‘Lang,’ zei grootmoeder. ‘Jullie broer vindt het tijd worden dat jullie opvoeding daar wordt afgerond. Helemaal ongelijk heeft hij niet. Op een dag zullen jullie je plaats moeten innemen aan het hof, dus jullie moeten de gebruiken daar leren kennen.’

Alfonso sprong overeind. ‘Gaan we voor altijd? Dat wil ik niet!’

‘Ga zitten, Alfonso.’ Grootmoeder wees naar het bankje. ‘We wisten dat dit zou gebeuren. Ik heb al heel vaak verteld dat jullie op een dag naar het hof zouden gaan.’

‘Maar u zei als ik twaalf ben!’ riep Alfonso.

Ik begreep zijn verontwaardiging. We waren opgegroeid in dit kleine maar gezellige stadspaleis, het was ons thuis. Toch voelde ik een lichte tinteling in mijn buik, die zich door de rest van mijn lichaam verspreidde en mijn hart sneller deed kloppen. Ja, dit was mijn thuis, maar daarbuiten lag nog een hele wereld.

‘Wanneer gaan we?’ vroeg ik gretig.

‘Morgen,’ zei mijn moeder. ‘Er komt een rijtuig om jullie op te halen, en een paar dagen later komen je grootmoeder en ik ook.’

‘Gaan jullie niet mee?’ Ontsteld keek Alfonso haar aan. ‘Waarom gaan we niet met z’n allen tegelijk?’

‘Luister, Alfonso,’ zei grootmoeder. ‘Je bent nu acht, oud genoeg om te weten dat sommige dingen gewoon niet anders kunnen. Als de koning je gebiedt te komen, dan kom je. Je moeder en ik moeten hier nog van alles regelen. Dus morgen vertrekken jullie en Beatriz gaat mee.’

We keken naar Beatriz, die zich op de achtergrond had gehouden en knikte.

Ik gaf Alfonso een stootje met mijn elleboog. ‘Dan gaan wij alvast met ons drieën. Spannend, toch?’

Alfonso knikte aarzelend en zowel mijn moeder als mijn grootmoeder keek me dankbaar aan. Mijn broertje liep langzaam de kamer uit, maar ik bleef staan en keek naar mijn moeder. In een opwelling sloeg ik mijn armen om haar heen, en ik voelde een trillende zucht door haar lichaam gaan.

‘Dus u komt snel?’ vroeg ik.

Mijn moeder streelde mijn rug. ‘Zo snel we kunnen. Ga nu maar met Beatriz kijken welke spullen je mee wilt nemen, lieverd.’

Ik begreep niet goed waarom ze zo verdrietig keek, maar er was weinig voor nodig om mijn moeder van streek te maken. Ze had regelmatig neerslachtige buien, en op die dagen kwam ze haar bed amper uit. *Profunda tristeza*, noemde grootmoeder dat: diepe triestheid. Ik vermoedde dat dat te maken had met de dood van mijn vader, koning Juan II. Daar had ze ontzettend veel verdriet van gehad, zo veel dat mijn grootmoeder

Portugal had verlaten om bij ons te komen wonen. Zelf had ik mijn vader amper gekend.

Ik holde de trap op naar mijn kamer om aan te wijzen wat er allemaal mee moest. Daar was ik snel mee klaar, want zoveel bezittingen had ik niet.

‘Wat moet ik aan in Segovia? Mijn jurken zijn allemaal te klein,’ zei ik tegen Beatriz, die stapeltjes kleding uit de kisten haalde en in reismanden legde.

‘Ja, je hebt inderdaad iets nieuws nodig. Ik heb de zomen van je jurken al twee keer uitgelegd, en de stof begint ook een beetje te slijten. Maar ik denk dat de koning wel voor nieuwe kleding zal zorgen. Hij zal vast niet willen dat zijn broertje en zusje er als armoedzaaiers bij lopen.’

Armoedzaaiers? Ik keek naar mijn jurk en zag opeens wat Beatriz zag. Het fluweel vertoonde grote kale plekken.

‘Ze zullen me uitlachen,’ zei ik ongerust.

‘Niemand zal je uitlachen. Je bent de halfzus van de koning, ze zullen niet durven.’

‘Achter mijn rug dan.’

‘Daar moet je je niets van aantrekken. Jij kunt er ook niets aan doen dat de koning zo weinig geld stuurt.’

‘Waarom stuurt Enrique niets? We zijn toch broer en zus?’

Met een zucht sloot Beatriz de reismand en richtte zich op. ‘Dat is een lang en ingewikkeld verhaal.’

‘Vertel het me.’

‘Een andere keer. Ik heb het nu te druk.’

Ik keek toe hoe Beatriz verderging met inpakken. Haar gezicht stond bedrukt en ik realiseerde me dat het voor haar moeilijk moest zijn om weg te gaan. Haar vader, Mosén Pedro de Bobadilla, was gouverneur van het garnizoenskasteel dat even buiten de muren van Arévalo stond, en de band met haar

ouders en twee zusjes was heel hecht. Toch was ze bereid om voor ons haar familie te verlaten.

‘Ik ben blij dat je met ons meegaat,’ zei ik, ‘maar blijf je niet liever hier?’

Met een glimlach keek Beatriz opzij. ‘En jullie alleen laten gaan? Ik pieker er niet over.’

‘En als mijn moeder en grootmoeder komen?’

‘Dan blijf ik evengoed.’

Ik liep naar haar toe en sloeg mijn armen om haar heen. ‘Gelukkig,’ zei ik.

Toen we klaar waren met inpakken, liep ik de brede stenen trap af. In de hal bleef ik staan en keek het woonvertrek in. Mijn moeder zat nog steeds bewegingloos bij het haardvuur, haar gezicht vertrokken tot een masker dat ik maar al te goed kende.

Ik liep zachtjes weg en dwaalde wat door het paleis. In elke ruimte bleef ik een tijdje staan om afscheid te nemen. Van de ontvangstkamer zonder enige decoratie, de feestzaal waar nooit een feest was gegeven, de eetkamer waar we zelden gasten hadden ontvangen en de kinderkamer, waar mijn vader mij nooit had zien spelen.

Uiteindelijk liep ik naar de binnenplaats. In het midden stond een fontein met een beeldje van een nimf met een waterkruike, waar ’s zomers water uit spoot. Maar het water in de fontein was nu bevroren, en de mozaïeken tegelvloer en stenen banken eromheen waren bedekt met een laagje sneeuw.

Ik bukte, maakte een bal en gooide die tegen het beeldje van de nimf. Raak. Ik maakte nog een sneeuwbal, en nog een, en bleef gooien, tot de fontein vol lag.

Achter me klonk een stem. 'Isabel, kom naar binnen, kind. Het is veel te koud buiten.'

Mijn grootmoeder stond in de deuropening.

'Ik heb het niet koud,' zei ik.

'Kom binnen.' Grootmoeder hield de deur open en ik gehoorzaamde. Ze wenkte me en ik liep met haar mee naar een vertrek waar we alleen 's zomers gebruik van maakten omdat er geen haard was.

'Ik heb iets voor je,' zei ze terwijl ze naar een kast liep. 'Ik wil de het pas op je naamdag geven, maar ik geef het je nu.'

Ze pakte een boek en hield het voor me omhoog. Het was in leer gebonden en er stond met gouden letters *La Ponce de Francia* op.

'De maagd van Frankrijk,' zei grootmoeder.

Vol bewondering bekeek ik het boek. 'Wat mooi. Waar gaat het over?'

'Over Jeanne d'Arc, een boerenmeisje dat op haar dertiende jaar visioenen kreeg van de heilige Catharina, Margaretha en de aartsengel Michaël. Zij droegen haar op om Frankrijk te bevrijden van de Engelsen.'

'Is dat echt gebeurd?'

'Jazeker. Je vader kende een aantal mensen uit Jeannes kringen, en hij heeft eens een brief van haar mogen ontvangen. Die bewaarde hij als een relikwie. Hij bewonderde Jeanne zozeer dat hij dit boek over haar heeft geschreven. Er zijn kopieën van, maar dit is het origineel en hij wilde dat jij het zou krijgen.'

Grootmoeder sloeg het boek open en liet me de eerste pagina zien. En daar stond het, in sierlijke letters: 'Voor mijn geliefde dochter, Isabel.'

Er schoten tranen in mijn ogen. 'Heeft mijn vader dat geschreven?'

Het was alsof mijn vader opeens voor me verscheen en me het boek persoonlijk overhandigde. Door een mist van tranen pakte ik het aan.

‘Daar ben ik heel blij mee,’ zei ik zacht.

‘Hij wilde dat je het boek zou krijgen als je oud genoeg was. Als je het leest, bedenk dan dat God ons allemaal een taak in het leven heeft gegeven, lieverd. Die is niet altijd zo duidelijk als die van Jeanne, maar we hebben er wel een. Het is aan ons om uit te zoeken wat die taak is, en die dapper en zonder klagen te vervullen. Zul je dat onthouden, Isabel?’

Ze keek me indringend aan. Ik begreep niet helemaal waarom, maar ik drukte het boek tegen mijn borst en knikte ernstig.

Als kind had ik geen besef van de armoedige omstandigheden waaronder we leefden. Ik voel nog de kilte in het paleis aan het Plaza del Real in Arévalo, waar alleen het woonvertrek voorzien was van een haard, waar geen wandtapijten aan de muren hingen om de tocht te weren, en waar geen glas in lood in de vensters zat, zoals in de kastelen van mijn halfbroer, de koning. Maar daar was ik aan gewend, ik wist niet beter.

We verlieten Arévalo alleen om naar het klooster te rijden waar Alfonso en ik les kregen, en naar het nabijgelegen Medina del Campo. Ik kwam graag in die stad. De gebouwen waren er groter en mooier, en de mensen gingen er elegant gekleed. Je hoorde er allerlei talen vanwege de vele buitenlandse handelaars die de plaats bezochten.

Jammer genoeg kwamen we er niet vaak, maar wel als er jaarmarkt werd gehouden. Dan stonden er rijen kramen onder de booggalerijen van het plein, en ik vergaapte me aan de ballen met glanzende stoffen, met kralen bestikte beursjes, hand-

schoenen, sieraden en ander moois dat aantrekkingskracht op een jong meisje kan hebben. We konden echter zelden iets kopen. Het bleef bij kijken en dromen. Dat ik een prinses was en recht had op mooie spullen besepte ik niet.

Er zijn momenten waarop ik me afvraag of mijn vader van mijn moeder gehouden heeft. Misschien wel, op zijn manier. Waarschijnlijk is hij nooit over de dood van zijn eerste vrouw, Maria van Aragón, heen gekomen. Zij hadden een goed huwelijk dat dertien jaar duurde, en waarin ze een zoon kregen: Enrique.

Eén erfgenaam voor de troon was een kwetsbare situatie. Er moesten meer kinderen komen, maar dat gebeurde niet. Dat mijn vader weigerde om Maria te verstoten zei genoeg over zijn liefde voor haar. Toen ze stierf was hij gebroken van verdriet. Maar er moest meer nageslacht komen, en dus hertrouwde hij op zijn tweeënveertigste met mijn moeder, de negentienjarige Isabel van Portugal. Dankzij haar schoonheid wist ze mijn vader een tijdje geboeid te houden, en zij aanbad hem. Mijn vader was een aantrekkelijke man: lang, met dik roodblond haar en een opgewekt karakter.

Zijn plotselinge dood moet een enorme klap voor mijn moeder zijn geweest. Aan het hof van Enrique, die de troon had overgenomen, was ze niet welkom en dus nam ze Alfonso en mij mee naar het kleine stadspaleis in Arévalo, waar ze er helemaal alleen voor stond, tot mijn grootmoeder haar kwam helpen.

Die laatste nacht lag ik uren naar de gordijnen om mijn hemelbed te kijken zonder te kunnen slapen. We gingen naar het hof. Morgen al.